

דברים כ"ז, כ"ד ורש"י... פואו אונר'

פכוונג ב.נכח רצפו בסתר' פואו למספר לטון פרא. ויש מקום לחקור פאס פ.אורו' פואו דוקא למי מספר
לפ"ר בסתר אב"ט אס אנה את חברו בנכחותו של פחבר אינן בכל"ט פ.אורו' - או ש.נכח בסתר' פואו
כינוי אלטון פרא אב"ט פואו כול"ט אס פמספר לפ"ר באל"ט - דהיינו בפניו.

פרקי דרבי אוליבז פרק נ"ט, חייק'

לטון פפרד"א, מלטון אדס בסתר' נורה שפ.נכח רצפו בסתר' פואו במספר בסתר בלבר.

פתיחה לספר חפ"י חיים אורוים או' ובאר חיים אונת או'

מפורש בח"ח שפ.אורו' שייק אס של"א בסתר, ו.נכח רצפו בסתר' כול"ט כל לפ"ר.

ספר חפ"י חיים כול"ט, סעיף או'... ולטון פרא מקר'

כאן מפורש בח"ח שפ.אורו' פואו במספר של"א בפני המדובר בלבר! (אס יש שיבוש בדפוס מסתבר
שפ.אונת פואו בפתיחה ול"א כאן.)

ופנפ, מפנ"א בערכין משנע שלפחות לפי דעה אחת אין איסור לפ"ר בפניו כול"ט.

ארכין ט"ו א"ב, פ"כ דמי לישנא בישא... דחברא חברא אית ליה' (ט"ו א"ב), ורש"י.

רש"י שבת קי"ח א"א ד"ה לא אונרתי

פפ"ט פפ"ט בנ"א פואו - שבתחלה אונר רבה שפ.אונר, ננרא בי פלנ"א - שבת"ת פלנ"א אס מנ"ו בתנור
תדיר - אונר לטון פרא, ואל זכ פקשו אינז לפ"ר יש בזכ שאונר משפחה פלונת צשירה? ותיר"ו שאונר
אונת זכ בלטון נכ"י - שבת"ת פלנ"א אוכלים תמידי. אונר ככ אונר רבה שכל דבר פנאונר בפניו של מ'
שנאונר אלו אין בו משום לפ"ר - ואל זכ פקשו שפואו בכל"ט לפ"ר בק"ו מלפ"ר של"א בפניו מפני שבסיפור
בפניו יש יותר חולפא אונר לסיפור של"א בפניו - ותיר"ו שרבה סובר כרבי יוסי שאונר, מאולם לא אונרתי
דבר וחזרת' לאונר - ששיבח את אלו בזה משאולם אונרתי שדיבר אל מישו לא פ"ה זריק לחזור
ולפסח"ט שנא אונתו פלנ"א פ"ה שס ושנא - מפני שכל דבר שאונר אל בן אדס פ"ה אונת ול"א פ"ה לטון
פרא ופ"ה מוכן לומר אס בפניו, או שאס שאלו אדס פאס אונרתי ככ אלו מאולם לא כפר בו - ומשנע שאס
פ"ה אונרתי אונת זכ בפניו לא פ"ה בזה לטון פרא - ומכאן רבה מל"א מקור לשיטתו שאין איסור לפ"ר בפני
המדובר. (רש"י מדגיש את הפנ"ש של שקר - ופמשנע פואו שציקר פאיסור בלפ"ר פואו פסקר שבו). ומכאן
שלישי בנ"א פואו זכ של רבה בר רב הונא שפ"ה אפ"ר לפ"ר שכלו שאין איסור לפ"ר בפניו ככ אין איסור
לפ"ר בפניו של"ט כי בסוף יצא למדובר מפני ש,חברא חברא אית ליה' ופואו כאן לפ"ר בפניו שונתר לפי
רבי יוסי, אב"ט רש"י פירש שמדובר בנ"א שש"ה דבר בפניו של"ט ששבו אין בו משום לפ"ר לספר אונת זכ.
(ול"א ברור ברש"י אינז לפ"ר פ"ה כאן ול"א פ.אפי תלתא.)

תוס' שם ד"ה כל מילתא

תתוס' פירשו שפיתר של. אפי מרא' פואו דביבור מצין, ננרא בי פלנ"א שנתן לפ"ר של"א אל דרך נכ"י
ולכן מותר בפניו (מפני שבפניו אונר את זכ באופן שברור שכוונתו לאב"ט - או שכולם יבין שכוונתו איננה
לרצח מפני שפמדובר נכח.)

אלות דרבינו יונה בהא בתרא ל"ט א"א (מודפס אס בסוף ספר חפ"י חיים) ד"ה אונר רבא... בפרפסי' או'

אס את מנארו של רבה בר רב הונא פ"ה רבינו יונה כחו תתוס' שפואו בכאן, ננרא בי פלנ"א בלבר.

שם, ויש לומר אוד'...

פפירושים פאורונ"ס ברבינו יונה פס כנראו פפ"ט בדברי רש"י ב.אפי תלתא' שמדובר או ברכילות -
ומותר לל"טות למדובר אונר שנאונר בפני ז' שפרי בן ככ יצאו לדברים אלו, או שמדובר בגילוי סוד (אס
פואו נכ"ט בל"א תלך רכ"ה) שונתר לל"טות דבר שנאונר בפני ז' ול"א זריקים לחשו שפאונר ר"ה שפדבר
ישאר כסוד אונרתי של"א נננע מלמארו בפני ז'.

רשב"ם ב"ב ל"ט א"א ד"ה כל מילתא, וד"ה דנתאונר או'... בישא'

לרשב"ם פיתג כנראו גירסא אונרתי בערכין שאין לנן - שלפי אב"י לא שייק איסור לטון פרא ורכילות
דדבר פצשו לפתפוס, ולכן מותר לספר דבר רכילות שנאונר בפני של"ט.

נתיבות אולם למפר"ט מפראג נתיב פלשון פרק ז' ד"ה פ"כ דמי

מפפר"ט למד בוסויא זכ של"א נקרא לטון פרא אד"א כשפחטא פואו חטא פמיוחד ללטון - ופאונר דברי
נכ"י בפני המדובר פ"ה יכ"ט לפ"ק' אס א"י פכאפ - וכל פ.מאלפ' בחטא פלשון פואו בזה שאפ"ר לפ"ק
לל"טות של"א בפניו - ובאופן שאין לו פדננעת לפתאנן.

ספר חפ"י חיים פדפה תנינא באר מים חיים כול"ט ב' ס"ק או'

פח"ח חולק אל מפפר"ט מזה שפאונר שפאונר"א שס רצ אונר בל"א תלך רכ"ה אלו שפויא שס רצ אל
אשחו בפניו, ולדעה אחת אס מצשה מרים פ"ה בפני משה רבינו.

13 רמב"ם פרק ז' דעות ה"כ, וכס"ף משנה, ומה שכתב אחר הפוסק... דלא כרמב"א

דבר הרמב"ם במה שראשון סתומים יאד. שבתחילת בנה שאיסור לשון הרע הוא בין בפניו ובין שלדא בפניו (ועד זה הקשה בכס"מ למה לא פסק כמו ר' יוסי שבפניו המדובר אין איסור לר"ר) ואח"כ - באמ"כ - הפלכה חידוש הרמב"ם סוג חדש של לשון הרע - דיבור הפלכה לרבי, ואח"כ הביא את דין אפי' תלמידי דלמא ע"ס דר"ס - וייתכן שמדע שלדא שייך ע"ס רובם ע"ס מ' סתם דבריו הפוזרים לתפוס.

14 חפ"י חיים כ"ד ב' דבר באמ"ח ס"ק ד'... לפחות

הח"ח הקשה איך פתיר הרמב"ם לפרסם דבר גנאי על חבריו על סמך שדבר צומד לפלגות בין כק. וכי מותר לגנוב דבר הפוזר לגנבה בידי מישהו אחר!

החפ"י חיים י"ח את הפרק השני בספר להלכות, אפי' תלמידי -

15 חפ"י חיים כ"ד ב' דבר סעיף ב', י"ג. ג' וסעיף י', ואחרי...

הח"ח פסק כמו פתוס' וכרש"י ע"פ רבינו יונה, והביא את הרמב"ם בלשון, יש אומרים' ופניח את הדבר בל"ק ע"י.

ופנה, הסוג הפחד של לשון הרע שחידש הרמב"ם בהלכה ה' ל"ק ביאור - פרי הפדיר לנן שרכילות פ"א, אע"פ דבריו' מאחד לשון והלשון הרע פ"א הפדיר בענתו של חבריו וששתיפו נלמדו מ.לכא תלך, רכ"ע - פשטא דקרא פ"א ברכילות ולפ"ר שפ"א גנאי נלמד בק"ו. והסברנו בדברי הרמב"ם שיסודו של ל"א תלך, רכ"ע פ"א זה שבצ"י התורה ברכילות - הפלגה למישהו את מה שחבירו אמר עליו - פ"א דבר גנאי ושלם על שפתורה מתלמידי מנן ומתאר אותו כרוכל (פננס ממקום למקום למכור חפצים) הפלגה על כתפיו סיפורי רכילות ומסתובב בין פאנשים למכור את סיפוריו, והרמב"ם הבין שלשון הרע - איפה שהדברים אצלם הם דברים של גנאי - שפ"ע אד' יותר מרכילות (וכמו שראינו ברבינו יונה - הפחירה לפרשיה והשמחה לאיד). וראינו אד' שהרמב"ם ח"ק על הרמב"ם וסובר שרכילות יותר גרועה מלפ"ר - מנע מדברי הרמב"ם שפ"א הבין את יסודו של איסור לר"ר כשרימת נזק ע"י שהוא מננה את השני - ולכן הקשה שרכילות פורגת שלם והפ"א יותר מסוכנת מאשר לר"ר.

וא"כ קשה - איך כתב הרמב"ם שיש אד' סוג של לר"ר - דבר שאינו גנאי אבל אלוהם לרביק - פרי על גב שייך קושיית הרמב"ם שאין ללמוד לר"ר (כזאת) בק"ו מרכילות מפני שרכילות אלוהם לרביק יותר!

אלכא - שבארור מכה רצוה בסתרי' יכול לפיות שמיא הרמב"ם חידוש - שפרי אסור לרביק לחבירו בשום אופן ומפי' החומרא ה.מכה רצוה בסתרי' דוקא שפ"א בארור - ופ"י הרמב"ם שפתורה באפ' לומר שאע"פ שאסור לרביק לחבירו אבל למציק לחבירו ללכא שחבירו יודע מ"ן באו לו פוזיק פ"א מציק באופן גרוע ביותר ופ"א בארור - ופ"ישו חז"ל שהמכה רצוה בסתרי' פ"א זה מציק לחבירו ע"י סתם דבריו שבמשך פזמן ירמו לרביק לחבירו ע"י שהדבר יפורסם ללכא שחבירו יודע מ' פ"א שגילה את הדברים, ולפ"ר שכלו פ"א ע"ס דבר שפ"ע ומאנה ונתן ללכ"ע ה.לכא תלך רכ"ע.

וא"כ - סדר הדברים ברמב"ם מובן מאד, שרמב"ם מתחיל בזה שרכילות וכן לר"ר שפ"א דיבור של גנאי אסורים בין בפניו ובין שלדא בפניו, אבל יש סוג אחר של לשון הרע שלדא נחשב ללשון הרע אלכא כשנאמר שלדא בפניו - והוא הפדיר הפלכה לרבי, אם נשמע איש מפי איש.

ודבר' המפר"ם ששם לשון הרע שייך דוקא באופן הפיחוד ללשון מובנים פ"א בנעצ לרמימת נזק - שאין אלו ע"ס לשון הרע אלכא שלדא בפניו. (ומה"לכא ל"א קשה ממוטיא ע"ס רע שהוא דיבור של גנאי וכן מצה מרים).

ובהמשך כתב הרמב"ם, שאם נאמרו דברים אלו - דפ"י דברים הפלגים לרביק - בפני שלם צומד דבר לפלגות ולנזק בין כק' יבא - כל שאין כוונתו להעביר את הפקוד יותר ולרביק לחבירו אין בזה איסור.

וי"א לפי זה שלדא פתיר הרמב"ם לספר דבר גנאי ע"ס כשנשמע באפי' תלמידי וע"ס כשאין כוונתו להעביר את הדבר יותר - ודוקא בדברים שאינם של גנאי אבל אלוהם לרביק - ע"ס פתיר הרמב"ם אם בין כק' יארם הפוזיק, אבל דיבור של גנאי אסור בע"ס וע"ס מפני מה שהוא אלוהם ללכ"ע.

ואם הרמב"ם הבין את רבי יוסי בהלפ"ר של מציק - ור"ב לומר שבדיבור של מציק כל שפ"י אומרו בפניו אין כאן ענין של לשון הרע - יתורף קושיית הפכס"ף משנה למה לא פסק כמו רבי יוסי - שבדיבור של מציק סובר הרמב"ם שאין אלוהם ע"ס לר"ר כשנאמר בפניו.

1 (כד) אָרוֹר מִכָּה רַעְהוּ בִּסְתֵר וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן: ׀

(כד) מכה רעהו
בסתר. על לשון הרע ׀ הוא אומר.

2 פרק שלשה והנשים

כל המלשין אדם בסתר אין לו חלק לעולם הבא שנאמר מלשני
בסתר רעהו אותו אצמית וכתוב אורז אוסר א-וד
מכה רעהו בסתר תרע לך שהוא כן בא וראה מן הנחש שהלשין
לאדם ולעזרו ארוו הקב"ה שיהא סאכלו עפר שנאמר ועצר ואכל כר
ימי חייו.

3 (א) לָבַד כָּל הַלְאוּיִן וְהַעֲשִׂינׁה־לְּךָ, עוֹבֵר עַל ״אָרוֹר מִכָּה רַעְהוּ בִּסְתֵר״

(דברים כז כד) (א), שֶׁהוּא קָאִי עַל לְשׁוֹן־הַרְעָ, כְּמוֹ דְאִיתָא בְּסִפְרֵי (ע״)
פרקי דר"א פרק גג) וּבְפִרְוֵשׁ רְשׁ״י בְּחַמֶּשׁ (שם) א):

(א) לבד כל הלאוין וכו' ארוור מכה
וכו'. היינו: בד' אופנים הראשונים,
ובפניו ושלא בפניו ורק להמרגל לבד:

4 א. כְּפֹה גְדוֹל אֶסוּר לְשׁוֹן־הַרְעָ, שְׁאֲסַרְתּוּ הַתּוֹרָה אֶפְלוּ עַל אֲמַת וּבְכָל
גְּוִי, דְּלֹא מְבַעֲי אִם הוּא שׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ לְסַפֵּר עָלָיו בִּסְתֵר
וּמְקַפִּיד עַל זֶה שְׁלֹא יִתְגַּלֶּה לוֹ, דְּאֶסוּר, שְׁעַל־יָדֵי זֶה מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ גַּם־כֵּן
אָרוֹר, כְּמָה דְקֵתִיב (דברים כז כד): ״אָרוֹר מִכָּה רַעְהוּ בִּסְתֵר״, אֶלָּא אֶפְלוּ אִם הוּא
מְשַׁעַר בְּעֲצָמוֹ שְׁהִיָּה אוֹמֵר דְּכָר זֶה אֶף בְּפָנָיו, אוֹ שְׁהוּא מְסַפֵּר לְשׁוֹן־הַרְעָ עַל
חֻבְרוֹ בְּפָנָיו מִמֶּשׁ (א), גַּם־כֵּן אֶסוּר וְלְשׁוֹן־הַרְעָ מְקַרֵּי:

5 6
אמרתי דבר ומרתי לאמורי . שאם
בא מי שאמרתי עליו דבר ושאל אם
אמרתי כן עליו לא חרתי כי לאמר
איש כדבריו לפי שמחלה אמת
אמרתי וקסבר כל מילתא דמוחאמרא
באפי מרה לית בה משום לישנא בישא
וכו חפרש במסכת ערכין (דף טו):

6 הוכי דמי לישנא בישא א) (רבא אמר) כגון דאמר איכא נורא בי פלניא אמר ליה אביי מאי קא עביד גלויי מילתא
בעלמא היא אלא דמפיק (ד) בלישנא בישא דאמר היכא משתכח נורא אלא בי פלניא א) (דאיכא בישא וכוור) אמר
רבה כל מילתא דמוחאמרא באפי מרה לית בה משום לישנא בישא א) אמר ליה ט) 'כל שבין רוצפא ולישנא
בישא אמר ליה אנא כרבי יוסי סבורא לי (י) ראמר רבי יוסי מימי לא אמרתי דבר וחורתי לאחוריי אמר

רבה בר רב הונא כ"ל מילתא דמוחאמרא
באפי תלחא לית בה משום לישנא בישא מ"ט
חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא
אית ליה

נורא בי פלניא: דמשמע עשיר הוא
ובלשונה מלוי אש בביתו לבשל הבשילין:
גלויי מילתא בעלמא סוף - הויל ואיש
אומרה בלשון הרע אלף מגלה לחותן
שמבקשין אור לב בית פלני:
דמיסאמרא באפי מרה: שהאומר לאומרה
כפני האומר עליו: וטורתי לאמורי
לראות מי יעמוד אחורי שאף בשני
הבעלים אי אומרה אלמא לא לישנא
בישא חשיבא ליה שאם בלו הבעלים
ואמרו למה אמרת כן לא חרתי כי
לאמר לא אמרתי אלף בפניהם הודיתי:

דמיסאמרא באפי פלפס: שהבעלים אמרה כפני ג' המגלה ארעה
איש לשון הרע שזה גילה חולה דעשו שאם ט) מגלה לחותן איש חושש
דמועד ידע דסופה להגלות דחברך חבאל איש ליה וזה מגלה
לחברו וזה לחברו עד שידע:

בר ⁷ מילתא דמיתאמרא באפי כן
 תלתא לית בה מאוס לישנא
 בישא - פירוש כגון כה"ג דטרא בי
 פלוגי דליכא לנישמע דלג אמרה מאוס
 לישנא בישא אבל אם הוא אמר דבר
 קטור על חכמו אפיט היה אמרה
 בפניו לית בה מאוס לישנא בישא :

כל ⁸ מילתא דמיתאמרא באפי תלתא וכו', פירושה רז"ל כגון בדבר שיש
 לשמוע בו שני פנים, וכיון דמיתאמרא באפי תלתא כו' אין כוונת זה
 שאמרה לגנות, מאחר שאמרה בפרהסיא, אבל ודאי בדבר של גנות כל שכן
 שיש בו משום לישנא בישא כשאמר בפרהסיא:

ויש ⁹ לומר עוד הא דאמר רבה בר רב הונא כל מילתא דמיתאמרה באפי תלתא
 וכו', על ענין רכילות, דכיון שאמר בפרהסיא בפני ג' מותר לספר לפני
 מי שנאמר עליו. או על ענין גילוי הסוד היא אמורה. אבל האי מימרא דאמרינן
 כל מילתא דמיתאמרא באפי מרה וכו' צריך אתה לפרש על דרך שכתבנו.

¹⁰ כל מילתא - על גנאי: דמיתאמרא באפי סלפא
 פ"ט כ"ט מאוס לישנא בישא - אם יחזרו ויאמרו לזה כך אמר פלוגי ענין וטעמא כדחפשת בענין ביש כפרין מיט' חנך חכמא לית ליה ולאמר
 לבי האם וכל מילתא דעבידא לאיגלויי לית בה מאוס לישנא בישא

היכי ¹¹ דמי לישנא בישא אמר רבא (ערכין שם)
 כגון דאמר גורא בי פלניא איל אביי הא
 גלוי מלתא בעלמא הוא אלא דמפיק בלשון הרע
 ואמר ליכא דמשתכחא גורא אלא בי פלניא דאיכא
 בשרא. ר"ל אפילו כהאי גוונא איכא לשון הרע,
 אף על גב שהא לא היה מכיין רק לומר שימצא
 שם גורא, וגם דבר זה אין גנאי של חטא. סוף
 סוף נשמע מזה גנאי עליו לכך הוא בכלל לשון
 הרע, אמר רב פפא כל מלתא דמתאמרא באפי
 מרא לית בה משום לישנא בישא אמר ליה אביי
 כ"ש דאיכא חוצפא ולישנא בישא. אמר ליה אנא
 כי את דרבי יוסי סבירא לי דאמר רבי יוסי
 מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחוריי, אמר רבא
 בר רב הונא כל מלתא דמתאמרה באפי תלתא
 לית בה משום לישנא בישא מאי טעמא חברך
 חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה.
 כי אתא רב אמי אמר מאי דכתיב מברך רעהו
 בקול גדול בבוקר השכם קללה תחשב לו כגון
 דאיכלע לאושפיזא וטרחו קמיה שפיר למחר נפק
 יתיב בשוקא ואמר רחמנא לברכיה לפלניא דהכי
 טרח קמאי ושמעו אינשי ואזלי ומוקי ליה ע"כ.
 ר"ל כי אין לשון הרע כאשר האדם יש לו מריבה
 וקטטה עם אחרים, שאין זה נתלה בלשון שכאשר
 הוא לפניו יכול להכות אותו ולהרגו, וגם כאשר
 הוא לפני חבריו אז הוא יכול לעמוד כנגדו ולהשיב
 על דבריו, וכיון שיכול להשיב על דבריו ויכול
 לעמוד כנגדו אין זה כל כך רע שיהיה נקרא
 לשון הרע, ויותר אף אם לא היה בפניו, רק
 שאם היה בפניו אותו שאומרים עליו לשון הרע
 לא היה מקפיד האומר וגם לפניו היה אומר אין
 זה לשון הרע. כיון שאם היה בפניו לא היה זה
 לשון הרע, והוא אינו מדקדק בזה לומר שלא בפניו
 אין זה לשון הרע בעצמו, כי צריך שיהיה הלשון
 בעצמו לשון הרע, וזה שהיה אומר דבר זה אף
 בפניו אין זה לשון הרע בעצמו, רק אם מדקדק
 שלא לומר בפניו רק שלא בפניו דבר זה תולה
 בלשון דוקא והוא שנקרא לשון הרע דוקא בלשון :

¹² ** הגה"ה: ועיין בחיבות עולם בנתיב הלשון בפרק ז', (ז) וצ"ע עליו מספרי זה. זה ידוע שאין לחלק
 באיסור לשון הרע ורכילות בין שקר לאמת. ובפרט מה יענה לדעת רבי נתן בספרי (במדרש
 י"ב ב) (ט) דאמר דמעשה דמרים בפני משה הוה, ואף על פי כן מפורטם בכל התורה שנקרא זה המעשה לשון
 הרע. עד כאן:

13 ה' אחד המספר

בלשון הרע בפני חבירו או שלא בפניו, המספר דברים [1] שגורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חבירו כגופו או במטתו ואפילו להצר לו או להפחידו הרי זה לשון הרע. ואם נאמרו דברים אלו בפני שלשה כבר נשמע הדבר ונדע. ואם סיפר הרב אחד מן השלשה פעם אחרת אין בו משום [2] לשון הרע. והוא שלא יתכן להעביר הקול [3] ולגלותו יחרי:

והט שכחב סחב הכספר לטון סרע כמי חכירו
וסי' כסל' דערעין (מס) לומר רכב כל מילטל
דמסלמולס כסלי מרס לית נכ מוסס לישנא
כיסל. מ' [כני] כל עק מוסלס לישנא
כיסל. מ' כ' ויסי דלומר מימי לא למרסי
דבר וסורסי ללמרי. ויע נסחוס על רכיס
למס כסב דלא כרכל.

הוא אומר לשון הרע על חברו ומגנה אותו לעין כל. ואם תאמר, בלאו דידיה גמי ידעו כל העיר לטוף מגנותו, זה אינו, דאפילו באינו קאי בתרי עברי דנהרא, שהיה יכול ליקח האיסור בעצמו אסרו גם כן התוספות בשבת (ג. ד"ה בכא דרישא) מה, והר"ן בפרק קמא דעבודה זרה (ו-1) מו, והכא גרע הרבה האיסור יותר משם, וצריך שיהיה אסור אף מן התורה, והכא הלא הוא בעצמו עושה האיסור. הגע בעצמך, אם יבואו עשרה גולגים ויגזלו לאחד את כל אשר לו, האם יפטר כל אחד משום דבלאו דידיה גמי היו גוזלין אותו הטי הנשאים, סוף סוף הוא גולו ועבר על לאו דלא תגזול וצריך להשיב לו הגזילה, אף כאן סוף סוף הוא גינהו וביזהו וצריך לפייסו לפחות.

14 (ד) דאם אחד. סעיף זה לקוח הוא מדברי הרמב"ם (בהלכה ה) והעתקנו לשונו למעלה. (ריש סי' ג) ומתחילה נראה לבאר אותו היטב בעזרי"י, וגם אם הוא מוסכם אליבא דכולהו, ולכסוף נבאר כל דבריו שבפנים. כי הנה לכאורה קשה מאד דברי הרמב"ם כמה שכתב דאחד מהג' יוכל לטפר באקראי לשאר אנשים מה ששמע מאחד גנות על אחד, דהרי מכל מקום בעת מעשה

15 ב. ומה שנקרא ה"ר בדברי חז"ל לומר בפני שלשה, הינו (ב) בדרך שאיננו גנאי גמור, והדבור שלו יש לו שני פנים. וענין כזה ידוע שפליגי לפי הדבור שאומר אותו המספר בעת ספורו, כזה התירוהו חז"ל לומר בפני שלשה, ותלוהו פיון שאומר הדברים בפני שלשה, יודע בנדאי שיבואו הדברים לאנניו. דחברך חכרא אית ליה, ועל כן הוא שומר את עצמו בעת אמירה, לומר באפן שלא יהיה מנכר מלשונו לשון גנאי:

(והצ"ר) דבר אחד ומה נקיש לכל פיוצא כזה. כגון ששואלין לו: איה נמצא אש? והוא משיב: שם תמצא, שמבשלין תמיד כשר ודגים, דדבר זה תלוי לפי אמירתו בשעת מעשה. אם רוצה, מוציא זה בלשון שאין בו גנאי לחברו, בדאמת לפעמים אין בו עולה, כגון שיש לו בגיבית הבה, וצורו הקדוש-ברוך הוא שיש לו הון רב, או שמתחיל אכסניא של אורחים וכדומה, והוא שואלו: איה נמצא אש? והוא משיב לו: לא תמצא עתה אש, כי אם בבית פלוני שמבשלין תמיד, וכונתו כנ"ל, וכל כי האי גונא בעניניו אבק לשון הרע, תלוי באפן אמירת המספר בעת דבורו. (א) אכל אם מוציא אותו בקולו ובתנועתו, דמנכר שפונתו שהוא מרבה בסעדת מרעות תמיד, אף שדבר זה איננו גנאי גמור, אפלו הכי קראוהו חז"ל אבק לשון הרע, ואסור לומר אפלו בפני שלשה):

16 ג. אם אחר (כ) גלה לחברו באפי תלתא, ענין עסקו ומסחרו וכיוצא בזה, דברים אשר בסתמא (כ) אסור אחר-כך לגלות לאחר פן יוכל להגיע לו על-ידי זה הזק או צער, אף עתה שגלה לו דבר זה באפי תלתא, אם כן ראינו שאינו חושש לזה, אף אם יהגלה לבסוף, ולכן מותר לזה השומע ממנו לכתחלה לגלות לאחרים כל כמה שלא גלה דעתו שהוא מקפיד על זה, אף שלא יחסרו לזה (כ) הפרטתים המבארים לעיל בעניני דאפי תלתא, ועין ב"באר מים חיים":

ג. יש אומרים (ט), דאם אָחד ספר גנות על חֲבֵרוֹ (ח) בפני שלשה, אף
דהוא עבר בַּדַּאי על אסור לשון־הַרע וְכַנ"ל, אף־על־פִּי־כֵן אם
אָחד מהשלשה שְׁשָׁמַע דְּבַר זֶה, ספר אחר־כֵּן לְאַחֵרִים, לא עבר בְּנֵה על
אסור לשון־הַרע, מטעם דְּכִינּוֹן דְּשִׁלְשָׁה יודעים מְזָה, מְמִילָא כְּבָר גְּשָׁמַע הַדְּבַר
וְנִדְעַ לְכָל, דְּחִבְרָה חִבְרָא אִית לִיה, וּבְדַבְרָה הַעֲשׂוּי לְהַתְגַּלּוֹת לא אָסְרָה הַתּוֹרָה
מִשּׁוּם לְשׁוֹן הַרַע. וְדוֹקָא לְסַפֵּר בְּדַבְרָה אֶקְרָא (י), אָכֵל לא שְׁיִתְבַּנּוּן לְהַעֲבִיר
ל וּלְגַלּוֹתוֹ יוֹתֵר*, אָפֵלּוּ אִם לא יְסַפֵּר בְּשֵׁם מִי שְׁסַפֵּר לוֹ (י), וְכִּי יְסַפֵּר
סְתָם שְׂבָרָה וְכֵן גְּשָׁמַע על פְּלוּנֵי, אף־על־פִּי־כֵן אֵינְנוּ גְּמַלְט מֵאִסוּר לְשׁוֹן
הַרַע:

וְאַחֵרֵי כָל הַדְּבָרִים וְהַאֲמַת הָאֵלֶּה שְׁבִאֲרֵנוּ, רָאָה אַחֵי, כְּמָה יֵשׁ לְהַתְרַחֵק
מִקּוּלָא זו, שְׁכַמְעַט אֵין לָהּ מְקוֹם בְּמַצִּיאֵי, וּבְפִרְט שְׂאָף אִם
יְצַטְרִפוּ כָּל הַפְּרָטִים, גַּם־כֵּן צְרִיף עֵינּוֹן אִם הִלְכָה בְּדַעָה זו, אַחֲרֵי שְׁלִדְעַת
הַרְבֵּה פּוֹסְקִים אֵין שׁוּם מְקוֹר לְקוּלָא זו מִהַש"ס (וְכַמוֹ שְׁכַתְּבֵנוּ בְּסוּף סְעִיף
קָשׁוֹן ד' ב"בָּאֵר מִים חַיִּים"), לְכֵן הַשׁוֹמֵר נִפְשׁוֹ יִרְחַק מְזָה: